

Czesława Szeleta

Oddział Rzeszowski (1956)

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 53/3, 340-342

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zarządu brak umiejętnego zainteresowania działalnością Towarzystwa szerszych kręgów miejscowej inteligencji.

W ciągu 6 lat istnienia Oddziału ograniczono się z konieczności do akcji odczytowej, w której brali udział prelegenci Zarządu Głównego. Nawiązano kontakty z Biblioteką Wojewódzką i Ośrodkiem Metodycznym. Oddział liczy około 30 członków. Odbyło się 36 odczytów.

Obecny skład Zarządu: mgr Z. Piszczkowski (przewodniczący), F. Hałaburda (zastępca przewodniczącego), mgr S. Maciocha (sekretarz), A. Majorówna (skarbnik); dr S. Osiecka, mgr J. Izydorczyk (członkowie Zarządu).

Zygmunt Piszczkowski

ODDZIAŁ RZESZOWSKI

(1956)

Zarząd Główny Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w Warszawie w porozumieniu z aktywnym kulturalnym Rzeszowa postanowił założyć Oddział Towarzystwa w Rzeszowie. Zebranie organizacyjne odbyło się 12 VI 1956, z udziałem przedstawicieli Zarządu Głównego, dra E. Sawrymowicza i mgra S. Świrki. Do członków założycieli należeli: F. Błoński, B. Cmela, S. Darłak, W. Długosz, J. Fatyga-Watrasowa, J. Grygiel, J. Janowski, Z. Makuszkowa, J. Nowakowski, J. Pleśniarowicz, K. Świerczewska, F. Świder, Z. Wawszczak, M. Zaguła. W skład pierwszego Zarządu weszli: mgr W. Długosz (przewodniczący), mgr Z. Makuszkowa, mgr J. Pleśniarowicz (zastępcy przewodniczącego), mgr J. Nowakowski (sekretarz), mgr Z. Wawszczak (skarbnik); mgr B. Cmela, mgr J. Grygiel, mgr Cz. Szetela, mgr M. Zaguła (członkowie Zarządu); Komisja Rewizyjna: mgr J. Janowski (przewodniczący), mgr K. Świerczewska, mgr S. Darłak.

Duże zainteresowanie wzbudził wówczas wykład Eugeniusza Sawrymowicza *Spór o romantyzm*, doskonale naświetlający zagadnienia romantyzmu i ciekawie interpretujący najnowsze publikacje na ten temat.

Zamierzenia Oddziału były bardzo szerokie — obok akcji odczytowej z udziałem wybitnych znawców literatury i członków Związku Literatów Polskich, zamierzano otoczyć opieką pracujących w rozproszeniu badaczy kultury ludowej i miejscowych badaczy naukowych przez ułatwienie im kontaktów z odpowiednimi placówkami naukowymi. Istotne miejsce w planach zajęła młodzież szkolna: chodziło o zainteresowanie jej kulturą i literaturą przez ułatwianie kontaktów z teatrem, kinem, sztuką recytatorską. Oddział zgłosił też gotowość pomocy w organizowaniu zjazdów urządzanych przez Zarząd Główny w województwie rzeszowskim.

Idąc za sugestią dra Sawrymowicza, Oddział oparł działalność na rzeszy nauczycieli-polonistów i miejscowym aktywnym kulturalnym. Liczba członków w pierwszym roku wynosiła 53 osoby.

Dużym wydarzeniem w dziejach Oddziału Rzeszowskiego był ogólnopolski sprawozdawczo-wyborczy Walny Zjazd Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w Rzeszowie 6—7 X 1956, z udziałem wybitnych znawców literatury polskiej. Większość prelekcji poświęcono tematyce regionalnej, związanej z ziemią rzeszowską.

We wrześniu 1960 w sesji w Łańcucie i w uroczystościach w Krośnie oraz Żarnowcu, poświęconych Marii Konopnickiej, uczestniczyli członkowie Oddziału, a jeden spośród nich, Mieczysław Adamowski, opracował na podstawie sprawozdań szkolnych znajdujących się w bibliotece Liceum im. Stanisława Konarskiego referat *Kult Marii Konopnickiej w szkole średniej b. zaboru austriackiego w latach 1900—1910*.

Oddział Rzeszowski służył pomocą Zarządowi Oddziału Przemyskiego w organizowaniu sesji Towarzystwa w Przemyśle 24—25 VI 1961.

Ze względu na trudności środowiskowe nie wszystkie zamierzone formy działalności udało się zrealizować. Nie udało się poprowadzić samodzielnych prac naukowo-badawczych z powodu braku ośrodka naukowego, dlatego Towarzystwo oparło działalność odczytową na prelegentach Zarządu Głównego. Prowadzenie akcji odczytowej było i jest bardzo utrudnione przy rozproszeniu członków w odległych zakątkach województwa. Należy podkreślić, że docieranie z odczytami do wszystkich nauczycieli-polonistów było możliwe dzięki współpracy z Ośrodkiem Metodycznym, prowadzonym przez mgr Z. Makuszkową, zastępcę przewodniczącego Oddziału — w konferencjach nauczycieli-polonistów brali udział prelegenci Zarządu Głównego.

Znaczenie Oddziału Towarzystwa na tle innych stowarzyszeń czy instytucji Rzeszowa jest mniejsze z tego względu, że one właśnie skupiają ludzi prowadzących samodzielne badania naukowe, ludzi częstokroć nie obciążonych dodatkową pracą (np. w szkole) i mających możliwości publikowania w „Roczniku Rzeszowskim” czy oddzielnie, w ramach akcji Tysiąclecia Państwa Polskiego, gdy np. wspomniana praca Mieczysława Adamowskiego, mimo starań u władz miejscowych, nie doczekała się druku. Aktyw kulturalny Rzeszowa, który zainicjował powstanie Oddziału Towarzystwa, odsunął się po pewnym czasie całkowicie od jego prac, pochłonięty własnymi sprawami zawodowymi, a działalność Oddziału oparła się wyłącznie na przepracowanych nauczycielach-polonistach, których w samym mieście nie ma zbyt wielu. Duże zasługi położył Władysław Długosz, członek założyciel i pierwszy ofiarny prezes Oddziału Rzeszowskiego. Dobrze zasłużyli się również Zofia Makuszkowa, kierownik Sekcji Języka Polskiego w Ośrodku Metodycznym (przez zapraszanie prelegentów Zarządu Głównego na konferencje nauczycieli-polonistów) oraz Franciszek Świder, który włożył dużo pracy w pierwszych, trudnych tygodniach startu nowo powstałego Oddziału.

A k c j a o d c z y t o w a

1956

Roman Pollak, *Przedrozbiorowe emancypantki*;

Juliusz Nowak-Dłużewski, *Z dziejów literatury dawnej Rzeszowszczyzny*;

Kazimierz Wyka, *O poetach Rzeszowa i ziemi rzeszowskiej*;

Julian Krzyżanowski, *Światowa sława Sienkiewicza*;

Czesław Zgorzelski, *O sztuce lirycznej Mickiewicza*;

Czesław Hernas, *Rybałci na ziemi rzeszowskiej w okresie renesansu*;

Stanisław Frybes, *Jan Lam i Rodoc jako satyrycy c. k. Galicji*.

1957

Stefan Świerzewski, *J. I. Kraszewski jako malarz i organizator życia kulturalnego w Polsce*;

Henryk Markiewicz, *Prawda i zmyślenie w „Lalce” B. Prusa*;

Władysław Długosz, *Pieśni weselne powiatu rzeszowskiego*;

Henryk Bereza, *Literatura w kręgu egzystencjalizmu*;

Wincenty Danek, *Powieści historyczne Kraszewskiego w świetle nowej oceny*;

Jan Nowakowski, *Kategorie ogólne w twórczości St. Wyspiańskiego*;

Eugeniusz Sawrymowicz, *Słowacki mało znany*;

Jan Grygiel, *Wyspiański a teatr współczesny*;

Józef Nowakowski, *Problem realizmu w literaturze i krytyce współczesnej*;

Władysław Długosz, *Piękno gadek*,

zagadek, przysłów i piosenek rzeszowskich.

1958

Janina Kulczycka-Saloni, *Zola — teoretyk i twórca powieści*;

Juliusz Wiktor Gomulicki, *Norwid ciągle nieznan*;

Zbigniew Goliński, *Krasicki o sobie w świetle korespondencji*;

Władysław Słodkowski, *„Syzyfowe prace” jako dokument epoki*;

Jerzy Starnawski, *Jak powstaje książka*;

Jerzy Starnawski, *Mickiewicz w oczach poetów*.

1959

brak danych

1960

Janina Kulczycka-Saloni, *Pierwsze lata polskiego modernizmu*;

Jan Nowakowski, *Słowacki a romantyczna poezja w kraju*;

Henryk Bereza, *Współcześni prozaicy polscy*;

Antoni Śledziewski, *Ludowość w twórczości M. Konopnickiej*;

Mieczysław Adamowski, *Kult M. Konopnickiej w szkole średniej b. zaboru austriackiego w latach 1900—1910*;

Jerzy Starnawski, *Dramat okresu Młodej Polski*.

1961

Tadeusz Stanisławski, *Pisarze ziemi rzeszowskiej*;

Kazimierz Wyka, *W stulecie pokolenia Młodej Polski*;

Kazimierz Wyka, *Nad tekstem „Pana Tadeusza”: potomstwo Scyzoryka*.

Czesława Szetela

ODDZIAŁ KOSZALIŃSKI

(1956)

W wyniku rozmów wstępnych, przeprowadzonych na Zjeździe Towarzystwa w Rzeszowie 31 X 1956, mgr J. Grobelna, jako kierownik Sekcji Języka Polskiego WODKO w Koszalinie, zwróciła się z prośbą o założenie Oddziału Towarzystwa w Koszalinie, zapraszając na inaugurację Oddziału prof. E. Sawrymowicza. Zebranie organizacyjne odbyło się 16 XI 1956, z udziałem wiceprezesa Zarządu Głównego, prof. E. Sawrymowicza, który wystąpił z odczytem *Sprawa realizmu w literaturze*. Następną prelekcję, 18 XI tegoż roku, pt. *Sienkiewicz jako krytyk i teoretyk literatury*, wygłosiła Janina Kulczycka-Saloni.

Oddział Koszaliński rozpoczął żywą działalność, która jednak nie trwała długo. Wskutek choroby przewodniczącej Oddziału, mgr Grobelnej, zmarła w Oddziale działalność odczytowa, przerwany został wszelki kontakt z Zarządem Głównym. Dążeniem Zarządu Głównego było nawiązanie łączności z polonistami Koszalina i znalezienie osoby, która mogłaby przejąć funkcje przewodniczącej. W tym celu Zarząd Główny zwrócił się do Okręgowego Ośrodka Metodycznego z prośbą o wydelegowanie na jubileuszowy Zjazd Towarzystwa w Opolu (27—29 X 1961) przedstawiciela, który poznawszy problematykę pracy stowarzyszenia mógłby stać się inicjatorem wznowienia działalności koszalińskiej placówki. Tak się rzeczywiście stało. W Zjeździe wzięła udział mgr K. Słowik, z inicjatywy której reaktywowana została działalność Oddziału. Zorganizowano bowiem 15 I 1962 Walne Zebranie członków Oddziału, na którym sprawozdanie ze Zjazdu Towarzystwa w Opolu złożyła mgr K. Słowik, kierownik Sekcji Języka Polskiego Okręgowego Ośrodka Metodycznego w Koszalinie. Wybrano nowe władze Oddziału w składzie: mgr A. Ulman (przewodniczący), A. Wolikowska (zastępca przewodniczącego), mgr K. Słowik (sekretarz), B. Busłowicz (skarbnik); K. Brodzka, Z. Harmacińska, M. Kujawska, M. Grudzień, R. Anczykowska, Z. Witczyńska (członkowie Zarządu).

Andrzej Kozłowski